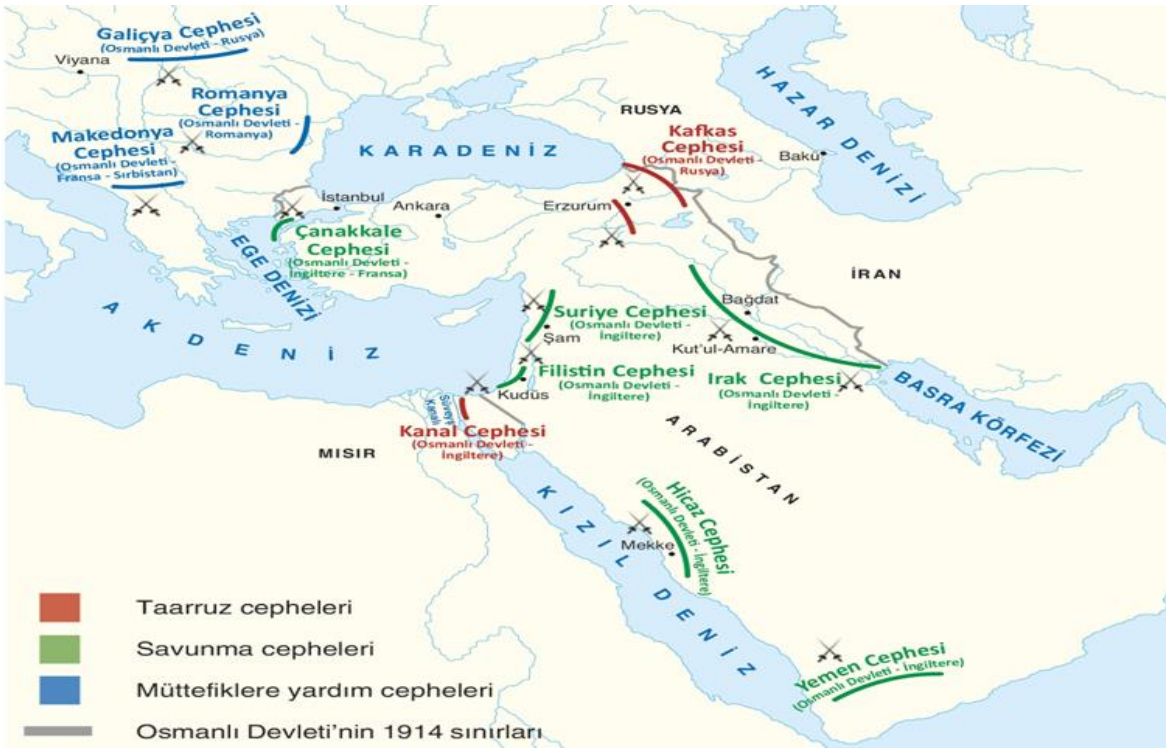
OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TC İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK Sınıf-12

KONU I.DÜNYA SAVAŞI'NDA OSMANLI DEVLETİ'NİN SAVAŞTIĞI CEPHELER

KANAL CEPHESİ

Almanya ve Osmanlı Devleti'nin bu cepheyi açmaktaki amacı, Süveyş Kanalı'nı ele geçirip İngiltere'nin sömürgeleriyle bağlantısını keserek insan ve ham madde sağlamasını önlemekti.

Osmanlı Devleti, Mısır'ı da geri almayı amaçlamaktaydı. Bahriye Nazırı Cemal Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu 1915'te taarruza geçti. Sina Çölü'nü aşmayı başaran Osmanlı kuvvetleri, Süveyş Kanalı'na saldırdı. Fakat İngilizler karşısında başarısız olan Osmanlı kuvvetleri geri çekildi.

1916'da ikinci bir taarruza geçildiyse de başarılı olunamadı. İngiltere 1917'de saldırıya geçip Sina Yarımadası'nı alarak Suriye'ye kadar ilerledi.

ÇANAKKALE CEPHESİ

İtilaf Devletleri, Çanakkale'yi önce denizden geçmeyi denediler. İngiltere ve Fransa donanmalarından oluşan büyük bir filo, 19 Şubat 1915'te Kumkale ve Seddülbahir tabyalarını bombalamaya başladı. Çok şiddetli olan bombardıman yaklaşık bir ay kadar devam etti.

18 Mart 1915'te İtilaf donanması, Çanakkale Boğazı'nı geçmek için harekete geçti. Ancak bir gece öncesinden **Nusret Mayın Gemisi** ile Boğaz'a döşenen mayınlar ve kahraman Türk topçusunun başarısı sayesinde İtilaf donanması büyük kayıplar vererek geri çekilmek zorunda kaldı.

Deniz yolu ile Çanakkale'yi geçemeyeceklerini anlayan İtilaf Devletleri, Gelibolu Yarımadası'na asker çıkardılar. 25 Nisan 1915'te çoğunluğu Anzaklardan oluşan İtilaf ordusu, Seddülbahir, Kumkale ve Arıburnu'na çıkarma harekâtı düzenledi. 19. Tümen Komutanı Yarbay Mustafa Kemal ve emrindeki Türk ordusu; Anafartalar, Conkbayırı, Arıburnu ve Kireçtepe'de destan yazarak düşmana geçit vermediler.

Deniz savaşlarında aldıkları yenilgiden sonra karada zafer kazanarak hedeflerine ulaşmayı planlayan İngiltere ve Fransa, Türk askerinin kahramanca mücadele ederek yazdığı destan karşısında bir kez daha ummadıkları bir yenilgiyle karşılaştılar. Çanakkale'de kara savaşlarında da başarılı olamayan İtilaf kuvvetleri, Ocak 1916'da Gelibolu'yu boşalttılar. Böylece İstanbul kurtarılmış ve Çanakkale'nin geçilemeyeceği bütün dünya tarafından görülmüş oldu.

I. Dünya Savaşı süresince Osmanlı Devleti'nin **zafer kazandığı tek cephe** Çanakkale Cephesi'dir.

Çanakkale Muharebeleri'ni Osmanlı'nın kazanmasıyla I. Dünya Savaşı'nın süresi de uzadı. Bulgaristan, İttifak Devletleri'nin yanında savaşa katıldı. Böylece Almanya ile Osmanlı Devleti arasında kara bağlantısı sağlandı. Müttefiklerin yardım götüremediği Rusya'da Bolşevik İhtilali çıktı. Rusya'daki Çarlık rejimi yıkıldı.Bolşevik İhtilali'nin ardından Rusya savaştan çekildi.

"**Anafartalar Kahramanı**" olarak tanınan Mustafa Kemal'in bu cephedeki başarısı, Millî Mücadele'nin de lideri olmasında etkili oldu. Osmanlı Devleti'nin Çanakkale'deki kayıplarının büyük çoğunluğu, eğitim seviyesi yüksek insanlardı.

Bu yüzden Cumhuriyet'in ilk yıllarında pek çok alanda yetişmiş eleman bulma sıkıntısı yaşanmıştır.

HİCAZ-YEMEN CEPHESİ

İngiltere Mac Mahon (Mak Mahon) Planı ile Mekke Emiri Şerif Hüseyin'e bağımsızlık vadetmişti.

Böylece İngilizlerin desteğini sağlayan bazı Arap kabileleri, Osmanlı egemenliğine karşı ayaklandılar. Osmanlı kuvvetleri kutsal yerleri korumak için İngiltere ve Mekke Emiri Şerif Hüseyin'e karşı savaştı. Özellikle Medine'yi Fahrettin Paşa komutasındaki Türk askeri olağanüstü bir şekilde müdafaa etti.

Mondros Ateşkes Antlaşması imzalanmasına rağmen Fahrettin Paşa uzun süre teslim olmayıp direnişini sürdürdü. V. Mehmet Reşad 'ın halife sıfatıyla yaptığı cihat çağrısı, Araplar üzerinde istenilen etkiyi göstermedi. Cephe İngiltere tarafından açılmıştır. Orta Doğu petrollerini kontrol altında tutmak ve Kafkaslar'da Ruslarla birleşmek İngiltere'nin hedefleri arasında yer alıyordu. İngilizler 1915 Eylül'ünde Bağdat'ın 160 kilometre güneyindeki Kut'ül Amâre'ye kadar ilerleyip burayı ele geçirdiler. Fakat Türk kuvvetleri, Selman-ı Pak Muharebesi'nde büyük bir başarı gösterip Kut'ül Amâre'deki İngiliz kuvvetlerini kuşattı.

İngiliz kuvvetleri 29 Nisan 1916'da Halil Paşa komutasındaki Türk kuvvetlerine teslim oldu.

IRAK CEPHESİ

Osmanlı Devleti, Çanakkale'den sonra Irak'ta da İngilizlere karşı önemli bir zafer kazandı.

Fakat I. Dünya Savaşı'nın sonuna doğru Irak'taki Türk birliklerinin çoğu İran'a kaydırıldı.

İngilizler, Irak'a daha büyük bir kuvvet yığarak karşı saldırıya geçtiler. Savaşın son yılında Bağdat'a kadar olan bölgeyi ele geçiren İngiliz kuvvetleri, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasından sonra da Musul'u işgal ettiler.

SURİYE-FİLİSTİN CEPHESİ

Osmanlı Devleti'nin Kanal Harekâtı'nda yenilip geri çekilmesi üzerine, İngiltere büyük bir karşı saldırı başlattı. İngilizler, Kudüs ve Filistin'i işgal etti. Kısa bir süre sonra da İngiliz kuvvetleri Suriye'yi ele geçirdi. Yıldırım Orduları bünyesindeki VII. Ordu'nun komutanı olan Mustafa Kemal, İngilizlerin taarruzu karşısında geri çekilerek Antakya'dan Halep'in kuzeyine uzanan bir savunma hattı kurup İngilizleri burada durdurmayı başardı.

SAVAŞ SONA ERERKEN

1917'de **Rusya**'da sosyal, siyasi sorunlarla beraber ekonomik sıkıntıların artmasıyla, Bolşevikler hükûmet darbesi yaparak iktidarı ele geçirdi (7 Kasım 1917). Bolşevik yönetimi, Çarlık hükûmetinin bütün gizli antlaşmalarını dünya kamuoyuna açıkladı. Böylece Osmanlı Devleti'nin paylaşıldığı gizli antlaşmalar da açığa çıktı.

İtilaf Devletleri, Rusya'nın çekilmesiyle oluşan boşluğu ABD ile tamamladılar. Savaş başlarken tarafsız olan ABD, İtilaf Devletleri'ne silah ve cephane satmaktaydı. Amerikan ticaret gemilerinin, Alman denizaltıları tarafından batırılması üzerine ABD, Almanya'ya savaş ilan etti (2 Nisan 1917).

ABD savaşa katılınca müttefiklerine yardım etmek amacıyla Avrupa'ya kuvvet gönderdi.

Haziran 1917'de **Yunanistan**'ın da İtilaf Devletleri'nin yanında savaşa katılması, İttifak Devletleri üzerindeki baskıyı artırdı.

İngiliz, Fransız ve Sırp kuvvetlerinin ortak taarruzu neticesinde **Bulgaristan** yenildi. Selanik Ateşkes Anlaşması (29 Eylül 1918) ile Bulgaristan savaştan çekildi.

İngiltere, savaştan en kârlı çıkan devlet oldu. Almanya, Avusturya-Macaristan, Rusya ve Osmanlı İmparatorlukları savaş sonunda dağıldı. Bu topraklarda Türkiye Cumhuriyeti, Polonya, Çekoslovakya, Yugoslavya, Macaristan gibi yeni millî ve bağımsız devletler kuruldu.

Sömürgecilik anlayışı yerini manda ve himaye anlayışına bıraktı.

Rusya'da Sosyalizm, Almanya'da Nazizm, İtalya'da Faşizm gibi yeni siyasi rejimler ortaya çıktı.

I. Dünya Savaşı'nda kimyasal silahlar, denizaltı ve tank gibi savaş araçları ilk kez kullanıldı.

Dünya barışını korumak amacıyla Cemiyet-i Akvam (Milletler Cemiyeti) kuruldu.

Osmanlı Devleti'nin girdiği bu son savaşta Anadolu insanı sadece cephelere koşarak vatan savunması yapmakla kalmadı. Aynı zamanda gerek maddi gerekse manevi tüm varlığını ortaya koydu. Türk milleti Balkan Savaşları'nın yaralarını saramadan 1914-1918 yılları arasında çok ağır bir sınav verdi. Türk milleti I. Dünya Savaşı'nın ardından bu şartlar içerisinde Kurtuluş Savaşı'na girdi ve millî varlığını savunma mücadelesi verdi.

SORULAR

1-I. Çanakkale
II. Suriye
III. Kafkas

Yukarıda verilen cephelerden hangileri I. Dünya Savaşı'nda, Osmanlı Devleti'nin taarruz amaçlı açtığı cepheler arasında yer alır?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve III
E) II ve III
Cevap: C

2-I. Dünya Savaşı'nda yaşanan;
I. Rusya'da Bolşevik İhtilali'nin çıkması,
II. ABD'nin savaşa katılması,
III. Bulgaristan'ın savaşa katılması,
gelişmelerinden hangileri İtilaf Devletleri'nin lehine sonuçlanmıştır?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III
Cevap: B